

Nr 42

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel till jordfonden å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1961/62, m. m.

I en den 10 november 1961 dagtecknad, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 201, har Kungl. Maj:t under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att till jordfonden å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor samt medgiva att lantbruksstyrelsen må erhålla de i propositionen förordade bemyndigandena.

Departementschefen har anfört: »Angelägenheten av att den yttre rationaliseringen av jordbruks- och skogsfastigheter sker i ökad utsträckning har understrukits i skilda sammanhang under senare år. Beslut om åtgärder i detta syfte har också fattats av de tre senaste årens riksdagar. Intensifieringen av den yttre rationaliseringen ställer, såsom lantbruksstyrelsen framhåller, oundvikligen ökade krav på att medel finns tillgängliga i jordfonden för förvärv av fastigheter, som bedöms böra tagas i anspråk för rationaliseringsändamål. Att ett tillfälligt överförande av sådana fastigheter till lantbruksnämnderna i hög grad underlättar rationaliseringsprocessen är ovedersägligt. Förvärv bör dock ske endast när det föreligger sannolikhet för att fastigheten relativt snart kommer att användas för rationalisering. Likaså ligger det enligt min uppfattning i sakens natur att inköp av fastigheter i syfte att erhålla erforderlig rationaliseringsreserv i anslutning till mer omfattande fastighetsregleringar bör avvägas med hänsyn till rationaliseringsorganens personella resurser att inom överskådlig tid genomföra projekten.

Medelstillgången under jordfonden innevarande budgetår kan vid en omsättning av samma storlek som under budgetåret 1960/61 beräknas uppgå till i runt tal 28 200 000 kronor. Med hänsyn till vad lantbruksstyrelsen anfört rörande medelsbehovet anser jag detta belopp vara för knäppt för att medge den eftersträvarnsvärda ökningen av strukturrationaliseringen i fråga om skogs- och jordbruksmark. Nämnas må att enligt lantbruksstyrelsens statistik belastningen på jordfonden under första kvartalet detta budgetår varit omkring 2 000 000 kronor högre än under motsvarande kvartal förra året.

En förstärkning av de disponibla tillgångarna under jordfonden bör enligt min mening i första hand ske genom att ytterligare medel lösgöres inom ramen för fondens nuvarande totala kapital. I detta syfte har lantbruksstyrel-

sen nu påbörjat en detaljerad genomgång av möjligheterna att så snart ske kan avveckla väsentliga delar av det fastighetsinnehav, som förvärvats före år 1959. Speciell uppmärksamhet ägnas härvid sådana fastigheter, som inköpts före år 1953. Beträffande sistnämnda fastigheter anser jag att målsättningen bör vara att, därest ej särskilda skäl talar däremot i det enskilda fallet, desamma avvecklas före utgången av nästa budgetår. I de fall det ej visar sig möjligt att överlåta fastigheterna i fråga för förstärkning av skogs- och jordbruksfastigheter i enskild ägo bör de antingen utnyttjas för byten mot av domänverket eller av bolag innehavd mark, som kan användas för strukturrationalisering inom näraliggande tid, eller också utbjudas till försäljning på allmänna marknaden. Jag föreslår att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens medgivande att bemyndiga lantbruksstyrelsen att låta vidtaga sistnämnda slag av försäljningar. Jag utgår från att lantmåteriförrättningar, som erfordras för att genomföra det nu nämnda intensifierade försäljnings- och bytesförfarandet, kommer att handläggas med all möjlig skyndsamhet. Det bör uppdragas åt lantbruksstyrelsen att halvårsvis inkomma till Kungl. Maj:t med redogörelse för avvecklingen av det fastighetsinnehav som är äldre än tre år.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att lantbruksnämnderna under senare år gjort betydande ansträngningar för att höja takten i omsättningen av fastigheter å jordfonden. Därigenom har den tid nyförvärvade fastigheter belastar fonden reducerats avsevärt. Denna tid är nu genomsnittligen inte mycket längre än vad som torde erfordras för det omedelbara affärsmässiga och fastighetstekniska genomförandet av jordförmedlingen och rationaliseringsåtgärderna.

I ett stort antal fall förekommer att fastigheter, som förvärvas med jordfondsmedel i syfte att sammanläggas med eller uppdelas mellan andra fastigheter, är försedda med byggnader som blir överflödiga. Dessa byggnader bör jämte tomtområden så vitt möjligt avskiljas och försälas i nära anslutning till att fastigheterna förvärvas. Med hänsyn till att fastigheterna inköpts för strukturrationalisering bör, såsom lantmåteristyrelsen berört, hinder av jordbrukspolitisk natur ej möta mot för ändamålet erforderliga fastighetsbildningsåtgärder.

Genom beslut av årets riksdag (prop. 134; JoU 28; rskr. 271) bemyndigades lantbruksstyrelsen att träffa avtal i anslutning till arronderingsbyten berörande fastigheter som innehas av lantbruksorganisationen, då fråga är om byten som berör två eller flera lantbruksnämnders områden. Även fastighetsförvärv och försäljningar utan direkt samband med avtal om arronderingsbyten kan behöva ske under beaktande av förhållanden inom en större region än ett län. Jag vill därför såsom ett led i strävandena att påskynda omsättningen av fastigheter å jordfonden förordna, att lantbruksstyrelsens befogenhet vidgas till att, där särskilda skäl föreligger, träffa sådana förvärvs- och överlåtelseavtal som eljest ankommer på lantbruksnämnd.

Enligt mina beräkningar bör genom de nyss förordade åtgärderna för avveckling av vissa äldre fastigheter den disponibla medelstillgången under

jordfonden stiga med minst 1 500 000 kronor under återstoden av innevarande budgetår. Med hänvisning till vad lantbruksstyrelsen anfört beträffande det ökade medelsbehovet för att strukturrationaliseringen ej skall hämmas vill jag föreslå att utrymmet för fastighetsförvärv härutöver vidgas genom ett tillskott å 4 000 000 kronor till jordfonden för budgetåret 1961/62. I sammanhanget torde få erinras om att jag redan i årets statsverksproposition vid anmälan av frågan om förstärkning av fonden (Bil. 31, p. 18) anförde, att jag avsåg att senare å tilläggsstat utifrån då föreliggande omständigheter ta upp frågan om ytterligare anslag av skälig storlek. Även riksdagen, som framhöll att den yttre rationaliseringen inte bör få hindras av alltför ringa fondkapital, pekade på möjligheten av yrkande av ytterligare anslag å tilläggsstat (JoU 6, p. 16; rskr. 162).»

Utskottet. Utskottet finner i likhet med departementschefen det vara angeläget att intensifieringen av den yttre rationaliseringen ej hämmas av brist på medel. För att öka de disponibla tillgångarna å jordfonden föreslås i propositionen att i första hand medel bör lösgöras inom ramen för fondens nuvarande kapital. I detta syfte bör enligt departementschefen fastigheter, som förvärvats före år 1953, avvecklas före utgången av nästa budgetår, därest ej särskilda skäl talar däremot i det enskilda fallet. Utskottet har ej något att invända mot detta förslag och tillstyrker således att lantbruksstyrelsen må bemyndigas att på sätt i propositionen föreslagits låta försälja ifrågasvarande fastigheter. Härigenom friställda medel torde dock ej ge tillräckligt ökat utrymme för erforderliga fastighetsförvärv i samband med den yttre rationaliseringen. Därför anser utskottet att jordfonden bör tillföras ytterligare medelstillskott. I propositionen gjord beräkning av erforderlig medelsanvisning till 4 miljoner kronor kan utskottet godtaga. I detta sammanhang vill utskottet — som med tillfredsställelse uppmärksammat den ökade omsättningen av fastighetsinnehavet å jordfonden — understryka angelägenheten av att lantbruksnämnderna bör förvärva fastigheter endast i sådana fall, då de inom en förhållandevis snar framtid kan användas i rationaliseringsverksamheten. Ej heller finner utskottet anledning till erinran mot att lantbruksstyrelsen utöver tidigare av riksdagen lämnad befogenhet att träffa avtal i anslutning till arronderingsbyten jämväl må bemyndigas att där särskilda skäl föreligger träffa sådana förvärvs- och överlåtelseavtal, som eljest ankommer på lantbruksnämnd.

Under förmälan att uttalandena och förslagen i propositionen, i den mån de ej särskilt berörts i det föregående, inte föranlett någon erinran från utskottets sida, får utskottet hemställa,

att riksdagen må

1) till *Jordfonden* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor; samt

2) medgiva att lantbruksstyrelsen må erhålla de i det föregående förordade bemyndigandena.

Stockholm den 5 december 1961

På jordbruksutskottets vägnar:

HJALMAR NILSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Jonsson*, Nord*, Bertil Andersson, Hermansson*, Hjalmar Nilsson, Mossberger*, Harald Pettersson, Augustsson, Gunnar Pettersson och Ringaby*;

från andra kammaren: herrar Arweson, Antby*, Johanson i Västervik*, fru Jäderberg, herrar Lundmark, Nilsson i Bästekille*, Persson i Tandö*, Elmwall, Hamrin i Kalmar* och Hedin.

* Ej närvarande vid justeringen.